

**ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ
«ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ»**

Η αποφασιστική κινητοποίηση διαρκείας της πανεπιστημιακής κοινότητας (διδασκόντων και φοιτητών) με αφορμή την αναθεώρηση του Νόμου-Πλαισίου (νόμος 1268 του 1982) για την Ανώτατη Εκπαίδευση και του άρθρου 16 του Συντάγματος που απαγορεύει τη ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, εξανάγκασαν το Υπουργείο Παιδείας σε τακτική υποχώρηση. Από το «προσχέδιο πρότασης» για την αναθεώρηση του Νόμου-Πλαισίου που δόθηκε στη δημοσιότητα, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες επικοινωνιακής διόρθωσης, εξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- προκύπτει η ορθότητα της πρωτοφανούς κινητοποίησης της πανεπιστημιακής κοινότητας καθώς αυτό το νομοσχέδιο σε συνδυασμό με τα περυσινά νομοθετήματα (διασφάλιση ποιότητας, ΔΟΑΤΑΠ, δια βίου εκπαίδευση, Διεθνές Πανεπιστήμιο) και την επιχειρούμενη αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, αλλάζουν άρδην τον χάρτη της Ανώτατης Εκπαίδευσης, δυστυχώς στο σύνολό τους προς λάθος κατεύθυνση
- προκύπτει επίσης το κενό από την απουσία διαλόγου με την πανεπιστημιακή κοινότητα
- γίνεται σαφές γιατί το Υπουργείο επιμελώς απέφυγε να δημοσιοποιήσει τις προτάσεις του ελπίζοντας στο συνήθη θερινό αιφνιδιασμό
- παρά τα επί μέρους θετικά στοιχεία, το «προσχέδιο» ωθεί στην κατεύθυνση ενός πανεπιστημίου με συρρικνωμένο το δημόσιο χαρακτήρα του, περισσότερο κρατικό, και, όσο και αν φαίνεται αντιφατικό, περισσότερο ιδιωτικό, πιο αυταρχικό και γραφειοκρατικό, με περιορισμένη αυτοτέλεια και ακαδημαϊκή λειτουργία, ελεγχόμενο από το Υπουργείο Παιδείας.

Οι βασικοί στόχοι της αναθεώρησης του Νόμου-Πλαισίου καθίστανται σαφείς τόσο από αυτά που είναι ρητώς διατυπωμένα στο «προσχέδιο πρότασης», όσο και από τις σιωπές του σε σχέση με τον προηγούμενο Νόμο-Πλαίσιο. Δυστυχώς, παρά τα επί μέρους θετικά στοιχεία, στο σύνολό τους οι διατάξεις του «προσχεδίου» δεν συμβάλλουν στη λύση των μεγάλων προβλημάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης αλλά, τουναντίον, συσσωρεύουν και νέα προβλήματα. Ποιά είναι λοιπόν τα βασικά στοιχεία του «προσχεδίου πρότασης»;

Πρώτον, γίνεται προσπάθεια να περιοριστεί ο κοινωνικός χαρακτήρας των πανεπιστημίων και να ανοίξει ο δρόμος για την περαιτέρω ιδιωτικοποίηση των δημόσιων πανεπιστημίων. Αυτό γίνεται σαφές από δύο σημαντικές απουσίες ή αλλαγές σε σχέση με το Νόμο-Πλαίσιο του 1982. Κατ' αρχάς, η παράγραφος 1 του πρώτου άρθρου του παραπάνω νόμου η οποία ορίζει σαφώς ότι «το κράτος έχει την υποχρέωση να παρέχει την ανώτατη εκπαίδευση σε κάθε Έλληνα πολίτη που το επιθυμεί, μέσα από τις διαδικασίες που ορίζονται κάθε φορά από το νόμο», όπως και η παράγραφος 1 του άρθρου 3 του εν λόγω νόμου η οποία ορίζει ότι «τα ΑΕΙ είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα», λείπουν εντελώς από το «προσχέδιο», ανοίγοντας διάπλατα το δρόμο για την περαιτέρω

ιδιωτικοποίηση των δημόσιων πανεπιστημίων. Κατά δεύτερο λόγο, το σημείο της δεύτερης παραγράφου του πρώτου άρθρου νόμου 1268 που αναφέρει ως αποστολή των ΑΕΙ «να συντείνουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συνείδηση» αντικαθίσταται από την «επιστημονική, επαγγελματική και πολιτιστική επάρκεια». Με άλλα λόγια ο νομοθέτης θεωρεί δέον να καταργηθεί ο ρόλος του Πανεπιστημίου στη διαμόρφωση της κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης των πολιτών.

Δεύτερον, το «προσχέδιο» διακατέχεται από έναν έντονο παρεμβατισμό στη λειτουργία των ΑΕΙ καθώς ο έλεγχος από το Υπουργείο γίνεται πλέον ασφυκτικός, και από μία σαφή τάση περαιτέρω γραφειοκρατικοποίησης τους. Έτσι το «προσχέδιο» μπαίνει σε απίστευτες λεπτομέρειας συντείνοντας στην περαιτέρω ομογενοποίηση των τμημάτων, περιορίζοντας την αυτοτέλεια των πανεπιστημίων και δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα στη λειτουργία τους. Τέτοιες ρυθμίσεις, που θα έπρεπε να είναι στην αποκλειστική αρμοδιότητα των ίδιων των πανεπιστημίων και των τμημάτων, αποτελούν η απαγόρευση διδασκαλίας σε λιγότερους από 10 και περισσότερους από 80 φοιτητές, η θέσπιση προαπαιτούμενων μαθημάτων που αποτελεί ουσιαστικά προσπάθεια εισαγωγής δύο κύκλων σπουδών από το παράθυρο κ.ά. Την ίδια στιγμή καθιερώνει τετραετή «ακαδημαϊκά-αναπτυξιακά προγράμματα» που θα είναι προϊόν διαπραγμάτευσης με τον Υπουργό και θα τελούν υπό την έγκριση του, και προβλέπει την κατάρτιση «εθνικού καταλόγου πανεπιστημιακών συγγραμμάτων» ο οποίος επίσης θα τελεί υπό την έγκριση του Υπουργείου.

Τρίτον, το «προσχέδιο» κινείται σε σαφώς πιο αυταρχική κατεύθυνση σε σχέση με το νόμο 1268, με κύριο στόχο την περιστολή των συνδικαλιστικών ελευθεριών και τον περιορισμό της δυνατότητας κινητοποιήσεων. Αυτό καθίσταται σαφές, πρώτον, από την αλλαγή της έννοιας του ασύλου και τον περιορισμό του. Έτσι ενώ σύμφωνα με το νόμο 1268 (άρθρο 2, παρα 5 και 7) το άσυλο «συνίσταται στην απαγόρευση επέμβασης της δημόσιας δύναμης στους χώρους [των ΑΕΙ] χωρίς την πρόσκληση ή άδεια του αρμόδιου οργάνου του ΑΕΙ» πλην των περιπτώσεων όπου «διαπράττονται αυτόφωρα κακουργήματα ή αυτόφωρα εγκλήματα κατά της ζωής» για τις οποίες μπορεί να γίνει επέμβαση χωρίς άδεια, στο «προσχέδιο» το ακαδημαϊκό άσυλο «αναγνωρίζεται έναντι οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει για την κατοχύρωση και για την προστασία του δικαιώματος στη γνώση, τη μάθηση και την εργασία όλων ανεξαιρέτως των μελών των ΑΕΙ». Με άλλα λόγια, στο εξής το άσυλο μπορεί να καταπατούν και μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας που βρίσκονται σε κάποια μορφή κινητοποίηση (π.χ. καταλήψεις), και το Πρυτανικό Συμβούλιο, που γίνεται το αρμόδιο όργανο στη θέση της τριμελούς επιτροπής ασύλου που όριζε ο νόμος 1268, μπορεί με απλή πλειοψηφία (και όχι ομοφωνία) να καλέσει την αστυνομία να ... προστατέψει το άσυλο από τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Ταυτόχρονα, οποιαδήποτε άλλη κοινωνική ομάδα θεωρείται *de facto* ότι καταπατάει το άσυλο, αφού το τελευταίο αναφέρεται πλέον αποκλειστικά στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Αυτή η αλλαγή στην έννοια του ασύλου σε συνδυασμό με την καθιέρωση των δεκατριών εβδομάδων διδασκαλίας ως ελάχιστου για την κατοχύρωση του εξαμήνου (σε σχέση με τις 10 εβδομάδες που ισχύει σήμερα), με αμετάκλητη απώλεια του εξαμήνου αν χαθεί έστω και μία εβδομάδα, αφ' ενός μεν θα δημιουργήσουν σημαντικότερα προβλήματα δυσλειτουργίας, αφ' ετέρου δε έχουν ως σαφή στόχο τον περιορισμό της συνδικαλιστικής δράσης τόσο από την πλευρά των καθηγητών όσο και των φοιτητών.

Τέταρτον, εισάγει τον θεσμό του μανάτζερ ή «οικονομικού διευθυντή οικονομικών και διοικητικών υποθέσεων», ο οποίος δεν θα εκλέγεται αλλά θα διορίζεται από το Υπουργό, ενώ θα αποτελεί ένα μάλλον αποφασιστικό (και όχι

συμβουλευτικό) όργανο το οποίο απλώς θα λογοδοτεί στην Σύγκλητο και θα εποπτεύεται από τον Πρύτανη, υποκαθιστώντας με αυτόν τον τρόπο, στα θέματα της αρμοδιότητάς του, τα εκλεγμένα όργανα του πανεπιστημίου, και περιορίζοντας περαιτέρω την αυτοτέλειά του.

Πέμπτον, μεταφέρει αρμοδιότητες από τις Γενικές Συνελεύσεις των Τμημάτων στην Κοσμητεία και τη Σύγκλητο καθιστώντας τη λειτουργία του πανεπιστημίου πιο συγκεντρωτική. Έτσι σύμφωνα με το «προσχέδιο» οι θέσεις μελών ΔΕΠ που κενώνονται για οποιαδήποτε αιτία εφεξής θα προκηρύσσονται «σε Τμήμα και σε βαθμίδα και γνωστικό αντικείμενο που αποφασίζει η Σύγκλητος» (άρθρο 18, παρα 8). Ταυτόχρονα, δίνει τη δυνατότητα στην Κοσμητεία να «επεξεργάζεται προτάσεις των Τμημάτων για τη δημιουργία νέων θέσεων ΔΕΠ και [να] τις υποβάλλει στο Πρυτανικό Συμβούλιο» (άρθρο 28, παρα 3).

Το «προσχέδιο» περιέχει και κάποια θετικά στοιχεία όπως είναι η καθολική συμμετοχή των φοιτητών στην εκλογή διοικητικών οργάνων, κάτι που πιθανόν να περιορίσει τα φαινόμενα πελατειακών σχέσεων και συναλλαγών ανάμεσα σε φοιτητικές παρατάξεις και καθηγητές, που αποτελεί μία από τις μαστίγες του σύγχρονου ελληνικού πανεπιστημίου. Θετική επίσης είναι και η πρόβλεψη ότι για την εκλογή και εξέλιξη μελών ΔΕΠ εκτός του ερευνητικού έργου θα συνυπολογίζεται και η διδακτική ικανότητα, η οποία θα αξιολογείται τόσο από τους φοιτητές με εσωτερική αξιολόγηση, όσο και από τους καθηγητές με δοκιμαστικό μάθημα για νέα υποψήφια μέλη ΔΕΠ, καθώς και η πρόβλεψη ότι το ένα τρίτο των εκλεκτόρων στα εκλεκτορικά σώματα θα προέρχεται από άλλα πανεπιστήμια. Τέλος, η μεγαλύτερη διαφάνεια και δημοσιότητα που προβλέπεται η οποία μπορεί να περιορίσει διάφορα αρνητικά φαινόμενα, η δυνατότητα του πάρεδρου να ασκεί μόνο έλεγχο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας, η δυνατότητα να γίνονται μαθήματα σε ξένες γλώσσες αποτελούν επίσης θετικές διατάξεις.

Αυτά τα επί μέρους θετικά στοιχεία σε καμία περίπτωση δεν αναιρούν τη γενική φιλοσοφία του «προσχεδίου», η οποία ωθεί το πανεπιστήμιο προς μία αυταρχικότερη κατεύθυνση, με περιορισμένες ακαδημαϊκές και συνδικαλιστικές ελευθερίες, με πιο συγκεντρωτική και γραφειοκρατική λειτουργία, και με περισσότερο έλεγχο από το Υπουργείο και συνεπώς μειωμένη αυτοτέλεια.

Το Ελληνικό πανεπιστήμιο έχει σαφή ανάγκη αλλαγών. Όχι όμως στη γενική κατεύθυνση που κινείται το «προσχέδιο νόμου». Οι οποιοσδήποτε αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του πανεπιστημίου θα πρέπει να κινούνται στην κατεύθυνση της ενδυνάμωσης του δημόσιου (και όχι του κρατικού) χαρακτήρα του, της πλήρους ακαδημαϊκής και διοικητικής αυτοτέλειάς του, της αποκέντρωσης των λειτουργιών του, του σεβασμού της ακαδημαϊκών και συνδικαλιστικών ελευθεριών, και της εμβάθυνσης της δημοκρατικής λειτουργίας του στη βάση του βασικού του κυττάρου που είναι το Τμήμα και τη Γενική του Συνέλευση. Επίσης, θεωρούμε ότι η επιχειρούμενη αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος δεν πρόκειται να επιλύσει κανένα από τα μείζονα προβλήματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Τέλος, είναι αυτονόητο ότι δεν νοείται αναβάθμιση του δημόσιου πανεπιστημίου χωρίς γενναία αύξηση των δαπανών για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Το Δ.Σ. του Ενιαίου Φορέα